

עוד קוררין

רפ"י היא עדיין המפלגה המעוינת ביותר בישראל. לפחות מבחינה בידורית. זה יוכח שוב בחגיגה הארצית הראשונה שלה.

דיין ינאם. פרם יכרין. בן-גוריון ישגע. העתונות תסקר את כל זה בכותרות גדולות. זהו הרגל שנוגד כאשר ראשי רפ"י עוד היו ראשי המדינה, והרגל לא ינונה. והתכלית?

מפלגה המתנגדת לשלטון יכולה לקבוע לעצמה יעד לטחח קצר, או יעד לטחח ארוך. בהתאם לכך היא תקבע את האיסטראטגיה שלה. כיעד לטחח קצר, היא יכולה לחולל שינוי במיבנה השלטון — אם עלידי כניסתה לקואליציה, אם עלידי הקמת קואליציה חדשה, בעזרת כוחות אחרים שבקרב המישטר הקיים.

לזה קוראים, בסלאנג הפוליטי הישראלי, "אלטרנטיבה".

פירוש הדבר: רפורמה בתוך המישטר הקיים. מפלגה יותר קיצונית יכולה לקבוע לעצמה יעד לטחח ארוך יותר: החלפת המישטר עצמו. כלומר: שינוי יסודי בדמות המדינה, מבחינה רעיונית ופוליטית. לזה קוראים בעולם: שינוי המישטר. (בסלאנג המקומי התרוננו שתי מילים אלה מתוכנן האמי תי. גם מי שרוצה לשנות את ועד בעלי הנויות המכולת בעפולה מדבר אצלנו על "שינוי המישטר").

לגבי שני היעדים הפוטנציאליים האלה — היכן עומדת רפ"י?

דברי מר פרם, הוציאה רפ"י בבחירות האחרונות שלושה מיליון ל"י. מותר להניח כי הסכום האמיתי הוא פי שניים או שלושה — כי שום מפלגה ישראלית אינה דוברת אמת לגבי נקודה רגישה זו.

נוסף על הכסף, עמדו לרשות המפלגה כמה מן השמות המצליחים ביותר במדינה, וכמות בלתי-מוגבלת של פירסומת. מה הושג בהשקעה עצומה זו של משאבים אנושיים וכספיים?

עשרה מנדטים בכנסת. זה יכול להיות הרבה מאד — וזה יכול להיות מעט מזער. סיעה בת עשרה איש יכולה להיות בעלת כוח גדול בתוך המישטר, אם היא ממוקמת במקום הנכון במפה הפוליטית. היא יכולה להתח כוח גדול לשינוי המישטר, אם יש בפייה בשורה חדשה, עקבית ומהפכנית.

אולם לא זה ולא זה חל על עשרת אנשי רפ"י בכנסת. הם עומדים בתוך המישטר — והם עומדים בו במקום הלא-ינכון.

ל עוד עומד דויד בן-גוריון בראש רפ"י, אין היא יכולה להיות מועמדת לקואליציה עם מפא"י. זה מובן מאליו. אין מפלגה יכולה להכריז השכם והערב על "מישטר של חדש ורמיה", על "הידרדרות מוסרית" ו"מחדל בטחוני" — ולשבת ליד אותו שולחן.

לכן יכולים חמשת הליברלים העצמאיים להוות כוח כלשהו בתוך הקואליציה, בעוד שעשרת אנשי רפ"י נשארים מחוץ לדלת.

לא רק בכנסת זו, אלא בכל כנסת שהיא — כל עוד בן-גוריון עומד בראש.

האם יכולה רפ"י להשתתף בקואליציה אלטרנטיבית? הדבר כמעט ואינו אפשרי בעתיד הנראה-לעין. אפילו היתה אפשרות להקים אי-פעם קואליציה שתכלול את כל הימין ואת כל הדתים (ואוי לקואליציה כזאת, שתהיה צפויה כל שני וחמישי להתפרקות!) — הרי לזו אין כיום רוב, וקרוב לחדאי שלא יהיה לה רוב מחר.

ואפילו היתה קמה — לא היתה רפ"י יכולה להוות בה אלא שותף צוער, בהשאה לחרות ולדתים.

זוהי פרספקטיבה פוליטית עגומה מאד. ביי חוד למפלגה שאין לה זמן, שכולה חיה על האילתור, השואפת להישגים מהירים ולכיבוש שום קרובים.

אם להגדיר זאת במושגים המקובלים על בטחוניסטים:

היא הרעשה עולמות סביב מיקום המיצעד של יום-העצמאות. לכן היא רועשת בעניינים של מהיכך — ישותקת בעניינים גורליים.

כל עוד ישנו בן-גוריון, לא יבלטו ליקויים אלה יתר על המידה. הוא גורם הרבה צרות לרפ"י, אבל הוא מציל אותה, לפי שעה, מצרתה העיקרית — חוסר יעוד של ממש.

ל זה אינו מפתיע. זה טבעי בהחלט. היינו צריכים לתמוה אילו היה מצבה של רפ"י אחר. כי מצב זה נובע מעצם מהות הכוחות והאישים שהתלכדו ברפ"י. הוא נובע מעברם, מסיבת פרישתם ממפא"י, מאופיים ומשיטותיהם.

אין התפוח נופל רחוק מן העץ.

ועל אחת כמה וכמה:

אין הנפילה הופכת אותו אפרסק.

ראשי רפ"י שלטו במדינה — כמעט ללא מצרים — במשך עשר שנים לפחות. בן-גוריון עצמו שלט במדינה במשך שלושים שנה, עוד מזמן היותה מדינה-בדרך.

האם מישו העלה על דעתו כי האנשים שעיצבו את המישטר הקיים — על כל גישותיו, שיטותיו, סיסמותיו ומוסדותיו — יהפכו באורח-פלא למבשרי מישטר חדש, אך ורק מפני שהתקוטטו עם חבריהם על עניין של מהיכך? (ואל נשכח רגע מה היה עניין זה: השאלה אם למנות או לא למנות ועדת-חקירה "משפטית" שתחליט עם שבעה שרים צדקו או לא צדקו כשטיהרו את לכוון לגבי פרשה שאירעה לפני 12 שנה?)

מנהיגי רפ"י דהיום נלקטו עלידי בן-גוריון, במרוצת שנות-שלטונו האחרונות, בשל היותם "ביצועיסטים" — כלומר, אנשים שידעו למלא פקודות ולבצע הנחיות.

האם סבר מישו שיהפכו, לפתע פתאום, להוגי-דיעות מכריקים, חדשניים ומהפכניים?

שמעון פרס נתגלה כביצועיסט מוכשר גם בענייני מפלגה. הוא חרוץ ופעיל, רזין ודבק-במישמה. לכן הצליח להקים מנגנון מפלגתי — משימה קשה מאד בתנאי ישראל.

איש מראשי רפ"י לא איבד את כשרון הפרסומת ויחסי-הציבור — וזהו כשרון שצייץ תמיד את ה"ה בן-גוריון, דיין ופרס. שלושתם מומחים בהמצאת סיסמות בנות-שעה, המצל צלות יפה והנשכחות (למולם הרב) למחרת היום. גם זה כשרון העומד למפלגה.

כמו, למשל, ההכרזה המפוצצת על הקמת ממשלת-צללים של רפ"י.

אבל כל אלה אינם תחליף לתפיסה מהפכנית חדשה, שיש בה פתרונות חדשים לאתגרי חיינו.

ובהעדר תפיסה כזאת, לא תיתכן איסטרטגיה פוליטית אמיתית.

וללא איסטרטגיה פוליטית, אין כל משמעות אף לטאקטיקה המכריקה ביותר.

מפלגה יכולה להתגבר על ליקויים חולפים, על מיש גים. אין היא יכולה להתגבר על המהות של עצמה.

מכאן התופעה המוזרה: בהתכנסה לוועידתה הארצית הראשונה כבר מהווה רפ"י מפי גנה קשישה מאד.

היא מדברת קדימה, אבל היא מסתכלת אחורה.

אין זו מפלגה שיש לה ממשלת-צללים, אלא מפלגה שהיא בליכודה מפלגת-צללים — מפלגה שהיא רק צל של מה שהיו ראשיה תמוזי-שלושים.

היא לא תתפרק ולא תיעלם, אלא פשוט תשאר כמו שהיא — אנאכרוניזם נוסף בנוף שכולו מלא אנאכרוניזמים. לאנאכרוניזם חדש (אם מותר להשתמש בהגדרה פארא-דוכסלית) יש יתרון כלשהו על אנאכרוניזמים ישנים. כי במבט ראשון זה באמת משהו חדש. אך דרוש רק מבט חדש כדי להיחכח כי החדש הזה הוא ישן-נושן.

זהו קוריוז. אבל לא הקוריוז היחיד בנוף המפלגתי של ישראל.

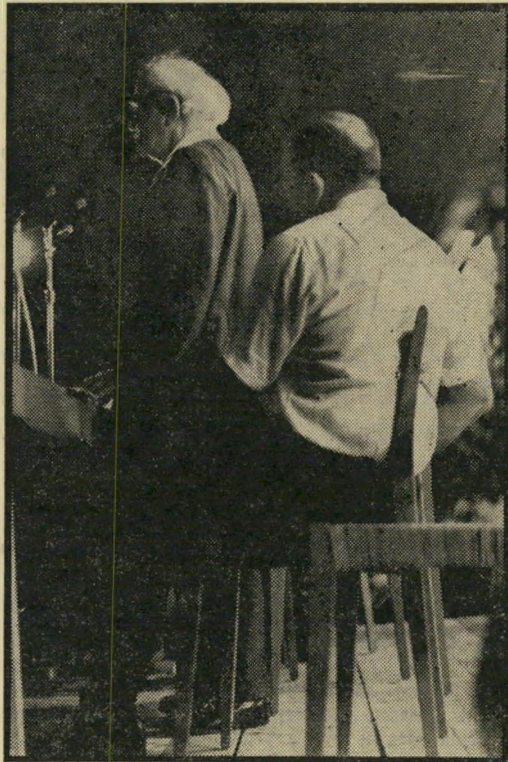
רפ"י נתקעה בעמדה טאקטית גרועה ביותר, שאינה מאפשרת לה תימרון.

ה יכול להשתנות אם ינטוש דויד בן-גוריון את המחנה, ויניח את ילדי-טיפוחו לנפשם.

כי אז תוכל רפ"י (אולי) לחזור לקואליציה, כשותפת מדרגה שלישית, תוך ברית עם הימין של מפא"י. במיקרה זה תוכל לקבל שני תיקים מישניים בממשלה, במקומה של אחדות-העבודה — לא את תיק-הבטחון, חלילה, ולא את תיק-החוז — אבל את תיק החקלאות או השיכון, למשל.

אך כאן מתעוררת שאלה לגמרי אחרת: מה יחזיק את רפ"י בידה, כשהזקן לא יעמוד בראש? האם לא תתפרק ההבילה?

מי שיושב בכנסת ומקשיב בסבלנות לנאומו רפ"י — ובשביל זה אני מקבל משכורת מטעם משלם-המיסים היש-ראלי — מוכרח לקבל את הרושם כי הנאמנות האישית לדויד בן-גוריון היא המלט היחיד בחומת רפ"י. ללא מלט זה, אין זה אלא גל אבנים.

בן-גוריון ואלמוגי: אבל לא אפרסק

מה משותף למשה דיין, הרוגל בתיאוריה ימנית קלאסית, וליוסף אלמוגי, הנאמן עדיין לעברו כעסקן פועלי בחיפה? מה למרדכי סורקיס, איש-שררה מקצועי בכל רמיח איכריו, ולעמוס דגני, אופוזיציונר מובהק?

בכל ענייני-הפנים של המדינה אין לאנשי רפ"י שפה משותפת — אלא רק מליצות משותפות, הבאות לכסות על האין. בענייני כלכלה וחברה, ביחסי דת ומדינה, בבעיית הפער והעדוה, בסוגיית הציונות והסוכנות, ואפילו לגבי המימשל הצבאי — מתרוצצות בקרב רפ"י דיעות שונות ומשונות, אשר רק אמני-הניסוח מסוגלים לבנות ביניהן גשר של מילים.

לכן אין קולה של רפ"י מעורר הדים — לא בכנסת ולא מחוץ לכנסת — בכל הבעיות האלה, עוד פחות מקודה יש גח", שגם הוא מפולג לגבי רובו.

ורק בשטח אחד ויחידי יכולה רפ"י לדבר בקול אחד ולעורר רעש: בשטח הבטחוניזם הקלאסי.

לכן היא הגישה הצעה של אי-אמון דחוק בעניין ראיון כלשהו שתן אבא אבן לעתונאי הצרפתי אריק רולו. לכן